

İhracatta Devlet Yardımları

İhracatta Devlet Yardımları/Amaç ve Kapsamı

“İhracata Yönelik Devlet Yardımları Kararı”

- 11 Ocak 1995 tarih ve 22168 sayılı RG’de yayımlanarak Haziran 1995’de yürürlüğe girmiştir.
- Belirli yıllarda getirilen düzenlemelerin ardından en son 2003 ve 2004 de çıkarılan tebliğler ile yeni teşvikler eklenmiştir.

Amaç:

- **Amaç:** Kalkınma Planları ve Yıllık Programlardaki toplumsal ve ekonomik hedeflerin gerçekleştirilmesi amacıyla yapılacak faaliyetlerin, uluslararası kuruluşlara yükümlülüklerimize aykırılık teşkil etmeyecek şekilde düzenlenmesidir.
- Küçük ve Orta Boy İşletmeler (KOBİ) başta olmak üzere ihracatçı firmaların ihracata yönelik faaliyetlerini gerek üretim gerek pazarlama aşamalarında destekleyerek uluslararası pazarlarda karşılaştıkları sorunların giderilmesine yardımcı olmak ve rekabet gücü kazanmalarını sağlamaktır.

Kapsam:

- BÖlgelerarası farklılıklardan kaynaklanan ekonomik ve sosyal dezavantajların ortadan kaldırılmasına, yeni eğitim olanakları sağlanarak istihdamın güçlendirilmesine, özellikle yeni ürün, üretim sistemi ve teknoloji kullanan kesimlerde AR-GE çalışmalarının uygulanmasına, aynı üretim dalında faaliyet gösteren KOBİ'lerin örgütlenmelerine, çevre sorunlarının önlenmesi için sanayinin yeniden yapılanmasına, Türkiye'nin GATT taahhütleri çerçevesinde tarım ürünlerinin desteklenmesine, ürünlerin uluslararası pazarlarda tanıtımına ve pazarlanmasına ilişkin devlet yardımlarını kapsamaktadır.

“İhracata Yönelik Devlet Yardımları Kararı” çerçevesinde uygulanan ihracat teşvikleri

- AR-GE yardımları,
- Çevre maliyetlerinin desteklenmesi,
- Pazar araştırma desteği,
- Yurtdışı ofis-mağaza işletme ve tanıtım faaliyetlerinin desteklenmesi,
- Yurtdışında düzenlenen fuar ve sergilere milli düzeyde ve bireysel katılımın desteklenmesi,
- Uluslararası nitelikteki yurtiçi ihtisasa fuarlarının desteklenmesi,
- Eğitim yardımı,
- İstihdama yol açma yardımı,
- Tarımsal ürünlerde ihracat iadesi yardımları.
- Türk ürünlerinin yurt dışında markalaşması ve Türk malı imajının yerleştirilmesine yönelik faaliyetlerin desteklenmesi, Turquality

AR-GE Yardımları

- Bütün sanayi kuruluşları ile yazılım geliştirme kuruluşlarının araştırma ve yeni ürün ile üretim yöntemi ve teknolojisi geliştirmeye yönelik projeleri uluslararası kurallara uygun olarak desteklenmektedir.
- AR-GE yardımları, araştırma geliştirme faaliyetlerinde bulunan kuruluşların proje bazında desteklenmesi ile ürün geliştirme projeleri ve stratejik odak konuları projelerine sermaye desteği olmak üzere iki şekilde uygulanmaktadır. Her iki yöntemde de AR-GE harcamalarının %50 kadarlık kısmı TC. Merkez Bankası aracılığıyla DFİF'den karşılanmaktadır.
- DFİF'den yapılan ödemeler yanında, Maliye Bakanlığı da vergi ertelemesi kolaylığı sağlayabilmektedir. Kurumlar Vergisi Kanununun 6 numaralı bendine 3239 sayılı Kanunla eklenen hükmüne göre, vergi mükelleflerinin yıl içinde yaptıkları AR-GE harcamalarının, ilgili dönemde ödemeleri gereken kurumlar vergisi tahsilinden, kanuni süresi içinde %20 oranında vazgeçilmekte, ve bu orana denk gelen vergi 3 yıl süreyle faizsiz olarak ertelenebilmektedir. Aynı hükme gelir vergisi mükellefleri açısından 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 89.Maddesinde de yer verilmektedir.

Çevre Maliyetlerinin Desteklenmesi,

- Ülke içindeki üretimin, uluslararası piyasalarda uygulanan çevre, kalite ve insan sağlığına yönelik teknik mevzuata uygun olarak gerçekleştirilmesi amacıyla uygulanmaktadır.
- Bu destek çerçevesinde, KOBİ'lerin Türk Standartları Enstitüsü (TSE) ile akredite edilmiş kuruluşlardan, kalite güvence sistemi belgeleri (ISO 9000), çevre yönetim sistemi belgeleri (ISO14000-1), CE işareti ve uluslararası nitelikteki diğer kalite ve çevre belgelerinin alınması için yaptıkları harcamaları belgelendirdikleri takdirde bu harcamaların belirli bir kısmına devlet desteği sağlanmaktadır.
- Bu destek TC.MB tarafından DFİF'den yapılmaktadır.

Pazar Araştırma Desteği

- Bu destek KOBİ'lerin, yeni ihraç pazarları yaratmaları ve geleneksel pazarlarındaki paylarını artırmalarını sağlamayı amaçlayan bir devlet desteğidir.
- Bu destekten, KOBİ'ler yanında SDTŞ'leri ve sanayi sektöründeki üretici dernekleri yararlanabilmektedir.
- Pazar araştırma faaliyetleri, şirketlerin kendi bünyesinde yürütülebileceği gibi, pazar araştırma hizmeti veren kuruluşlarca bu şirket nam ve hesabına, üretici derneklerce ve İGEME tarafından da hazırlanıp yürütülebilmektedir. Destekleme TC.MB tarafından DFİF'den ödenmektedir.

Yurtdışı Ofis-Mağaza İşletme ve Tanıtım Faaliyetlerinin Desteklenmesi

- Bu yardım çerçevesinde Türkiye’de ticari ve sınai faaliyette bulunan şirketlerin pazar paylarının artırılması ile ürünlerin geniş çaplı ve uzun süreli tanıtımının yapılmasını sağlamak amacıyla yurt dışında da mal ticaretine dayalı faaliyette bulunacak şirket kurmaları, depo, mağaza açmaları ve işletmelerinden doğacak giderlerin uluslararası kurallara göre belirli bir miktarı devlet tarafından karşılanmaktadır.
- Destekleme diğerlerinde olduğu gibi TC.MB aracılığıyla DFİF’den karşılanmaktadır.

Yurtdışında Düzenlenen Fuar ve Sergilere Milli Düzeyde ve Bireysel Katılımın Desteklenmesi

- Bu destek, yurtdışında düzenlenen fuar ve sergilere, Türkiye adına katılan organizatör firmalar, fuarlara katılan diğer firmalar ve bireysel olarak katılan firmaların katılım ücretlerinin belirlenen esaslar ve oranlar çerçevesinde DFİF'den karşılanmasını kapsamaktadır.

Uluslararası Nitelikteki Yurtiçi İhtisas Fuarlarının Desteklenmesi

- DTM, uluslararası nitelikteki yurtiçi fuarların dış tanıtımının sağlanması ve uluslararası düzeyde katılımın artırılabilmesi için destek sağlamaktadır.
- Bu destek, Türkiye’de uluslararası nitelikte ihtisas fuarları düzenleyen ve DTM tarafından belirlenecek kriterlere uygun yerli organizatörlerin fuar öncesinde ve fuar süresince, gerçekleştirecekleri tanıtım ve promosyon faaliyetlerine ilişkin giderlerin belli bir oranının DFİF’den karşılanmasını kapsamaktadır.
- Bu fuarların destek alabilmesi için, tekstil, hazır giyim, halı, deri, taşıt araçları ve yan sanayii, gıda ve gıda teknolojisi, elektrik ve elektronik sanayii, madeni eşya sanayii, taş ve toprak sanayii ürünlerine yönelik olması, daha önce 3 kez gerçekleştirilmiş olması ve fuara en az 25’i yabancı olmak üzere 100 firmanın katılıyor olması koşulları aranmaktadır.

Eğitim Yardımı

- KOBİ'ler ve SDTŞ'lerinin dünya pazarlarına açılmalarını sağlamak, verimliliklerini artırarak dış piyasada rekabet edebilir mal üretmelerini sağlamak ve yönetici ve çalışan elemanların niteliklerini artırmak amacıyla eğitim faaliyetleri desteklenmektedir.
- Bu destek programı, Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB) ve İGEME tarafından yürütölmektedir.
- Bu çerçevede eğitim ve seminer faaliyetleri için yapılacak harcamaların en fazla %50'si DFİF tarafından karşılanmaktadır.

İstihdam Yardımı

- Küçük ölçekli sanayi işletmelerinin verimliliklerini artırmak ve dış pazarlarda rekabet edebilmelerini sağlamak amacıyla, nitelikli eleman istihdamını teşvik etmeye yönelik bir uygulamadır.
- Küçük ölçekli işletmelerin nitelikli eleman istihdamlarından kaynaklanan giderler belirli bir süre için, belirli bir oranda desteklenmektedir.
- Küçük ölçekli sanayi işletmelerinin bünyelerinde bulunmayan işletmeci, mühendis veya uzman eleman ihtiyaçlarını karşılamak veya üretim, yönetim ve pazarlama sorunlarına çözüm getirmek üzere üniversitelerin ilgili bölümlerinden mezun olmuş kişileri istihdam etmeleri durumunda ilk altı aylık maaşlarının %70'i oranında istihdam yardımı DFİF'den karşılanmaktadır.

Tarımsal Ürünlerde İhracat İadesi Yardımları

- Belli tarım ürünlerinin ihracatında, DFİF'ndan ödeme yapılmaktadır.
- Bu tarım ürünleri arasında patates, elma,yaş, dondurulmuş, kurutulmuş meyve-sebze, turunçgiller ve elma yer almaktadır. Söz konusu tarım ürünlerinin ihracatına verilen yardımların, AB, OTP'na uyumunu kolaylaştırmak üzere, yurtiçi fiyat, dünya fiyatı, üretim ve tüketim dengesi ve ithalatta uygulanan koruma oranları ve dönemsel olarak uygulanması ile ilgili esaslar belirlenmeye çalışılmaktadır. Gıda sanayii kapsamındaki işlenmiş tarım ürünlerine verilecek ihracat iadesi yardımlarında, bünyelerinde bulunan temel tarım ürünlerinin miktarı, bu ürünlere verilen ihracat desteği ve uygulanan ithalat koruması dikkate alınmaktadır.
- Tebliğde belirtilen tarım ürünleri ihracatında, ihracatı takiben finansman, ürün çeşitlerine göre belirlenen ABD doları karşılığı TL olarak, TC.MB nezdinde, imalatçı/ihracatçı veya ihracatçı adına açılacak hesaptan bu kararda belirtilen giderler TC.MB kanalıyla mahsup yoluyla ve DFİF ödenekleri çerçevesinde karşılanmaktadır.

Türk ürünlerinin yurt dışında markalaşması ve Türk malı imajının yerleştirilmesine yönelik faaliyetlerin desteklenmesi, Turquality

- İhracatçı Birlikleri, Üretici Dernekleri ve Üretici Dernekleri, Türkiye’de ticari ve/veya sınai faaliyette bulunan şirketler ile Türk moda tasarımcılarının yurt dışı pazarlarda ürünlerinin markalaşması amacıyla gerçekleştirecekleri faaliyetlere ilişkin giderleri ile Turquality mağazalarının kurulması ve işletilmesi ile ilgili harcamaların uluslararası kurallara göre DFİF’den karşılanmasını amaçlamaktadır.

Dış Ticarete Diğer Teşvikler

- Dahilde İşleme Rejimi
- Vergi Resim ve Harç İstisnası
- Destekleme ve Fiyat İstikrar Fonu Ödemeleri (DFİF)
- Kaynak Kullanımı Destekleme Fonu Ödemeleri (KKDF)

Vergi Resim ve Harç İstisnası

İlgili Mevzuatlar

- 99/13812 Sayılı İhracat, İhracat Sayılan Satış ve Teslimler ile Döviz Kazandırıcı Hizmet ve Faaliyetlerde Vergi Resim ve Harç İstisnası Hakkında Karar (RG:31 Aralık 1999-23923)
- İhracat 2000/1 sayılı Tebliğ (RG:14 Ocak 2000-23933)
- 4 Seri Sayılı Tebliğ (RG: 27 Aralık1998-23566)
- İhracat 2004/1 Sayılı Tebliğ (RG:6 Mart 2004-25404)

Vergi Resim ve Harç İstisnası

- Firmaların ihracat maliyetlerinin düşürülmesi amacıyla; ihracat,ihracat sayılan satış ve teslimler ile döviz kazandırıcı hizmet ve faaliyetler sonucunda doğan vergi resim ve harçlardan istisna edilmesidir.

İstisna Edilen Vergi Resim ve Harçlar

- Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi
- Damga Vergisi ve Harçlar
- Hal Rüsümü
- Diğer Kanunlarda yer alan Vergi Resim ve Harçlar
- Kaynak Kullanımı Destekleme Fonu Kesintisi

Vergi Resim ve Harç İstisnası Uygulaması ile

- ihracatın
- ihracat sayılan satış ve teslimlerin
- döviz kazandırıcı hizmet ve faaliyetlerin,

finansmanında kullanılan krediler ve bunlarla ilgili işlemlerden doğan vergi resim ve harçlar istisna edilmektedir.

Belgesiz İhracat Kredileri

- İhracatın finansmanında kullanılan krediler ile, ihracat ile ilgili işlemler, ilgili kurum ve kuruluşlarca herhangi bir belge aranmaksızın (re'sen) vergi, resim ve harçlardan istisna edilmektedir.

Belgeli İhracat Kredileri

- İhracat sayılan satış ve teslimler ile döviz kazandırıcı hizmet ve faaliyetlerin finansmanında kullanılan krediler ile bunlarla ilgili işlemler ise DTM İhracat Genel Müdürlüğünden Vergi Resim ve harç İstinası Belgesine istinaden vergi resim ve harçlardan istisna edilmektedir.

D6vız Kazandırıcı Hizmet ve Faaliyetler

- Navlun gelirleri
- Turizm gelirleri ve turistlere yapılan satışlar
- Yurt içi ve dışı m6teahhitlik hizmetleri
- Yurt dışında mağaza açılması ve işletilmesi

İhracat Sayılan Satış ve Teslimler

- Savunma Sanayi projelerini üstlenmiş firmaların satışları
- Uluslararası ihalelere çıkarılan yatırım projelerini kazanan firmaların satışları
- Ambalaj malzemesi satış ve teslimleri
- Kamu kurum ve kuruluşlarınca uluslararası ihaleye açılan yatırım malı ve sınai mamullerin teslimi
- Yatırım teşvik belgesi kapsamındaki malların üretimleri

VRHİ ile ilgili İstatistiksel Bilgiler

- 2002 yılında 3.8 milyar \$'lık hizmet geliri karşılığında vergi resim ve harç istisnası uygulaması öngörülmüştür.
- 2003 yılında ise 5.4 milyar \$'lık hizmet geliri karşılığında vergi, resim ve harç istisnası uygulaması öngörülmüştür.

Destekleme ve Fiyat İstikrar Fonu Ödemeleri (DFİF)

- Dış Ticaretin düzenlenmesi Hakkında 2 Şubat 1984 tarihli 2976 sayılı Kanununun 2. Maddesine istinaden, dış ticaretin ekonomik koşullara uygun olarak yürütülmesini sağlamak amacıyla TC. Merkez Bankası nezdinde “Destekleme Fiyat İstikrara Fonu” oluşturulması kararlaştırılmıştır.
- DFİF’in kaynakları 1987 yılına kadar çeşitli tarımsal girdilerin ve devletçe destekleme alımı yapılan ürünlerin finansmanında kullanılmıştır. 1986 yılında ihracattaki daralmanın ardından 13 Aralık 1986 tarihinde 86/11282 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile DFİF uygulamaları yeniden düzenlenmiştir. Bu karar ile fon, tarımsal girdilerin sübvansiyonu ve üreticilerin fiyat hareketlerinden korunmasıyla ihracatın geliştirilmesi, ihracata dönük yatırımların finansmanı ve ihracat sigortası oluşturuluncaya kadar ihracatın sigortalanmasında Para ve Kredi Kurulunca belirlenecek esaslara göre kullanılmıştır.

Destekleme ve Fiyat İstikrar Fonu Ödemeleri (DFİF)/2

- İhracattaki tıkanmayı gidermeye yönelik getirilen bu önlemlerle genel bir teşvik yerine selektif tercihler yoluna gidilmiştir. Belirli mallara değişik oranlarda prim ödemek yoluyla malların dış pazarlarda rekabet gücünün artırılarak ihracatının geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu şekilde DFİF ödemeleri, ihracatta vergi iadesi uygulamasının kaldırılmasından sonra, ihracatçıların doğrudan teşvik edilmesinde etkili araçlardan biri olmuştur.
- Öte yandan GATT ile imzalanan anlaşma uyarınca, uluslararası rekabeti önleyici doğrudan parasal teşviklerin kaldırılması gerektiğinden, vergi iadesi uygulamasında olduğu gibi DFİF ödemelerinin de kaldırılması zorunluluğu ortaya çıkmıştır. Bu nedenle 1991 Temmuz ayında, Para Kredi Kurulunun aldığı kararla DFİF'den yapılan ödemelerin kademeli olarak kaldırılması kararlaştırılmış ve Şubat 1992 yılında tamamen kaldırılmıştır. Bu fondan halen 11 Ocak 1995 tarih ve 22168 sayılı RG'de yayımlanan "İhracata Yönelik Devlet Yardımları Kararı" ile belirlenen teşvik araçları karşılanmaktadır.

Kaynak Kullanımı Destekleme Fonu Ödemeleri (KKDF)

- 15 Aralık 1984 tarihinde 84/8860 sayılı karar ile, Merkez Bankası bünyesinde kurulan fonun amacı, ihracat ve yatırımlarda mali kaynakların kullanımını desteklemek yoluyla banka kaynaklarının bu alanlara yönlendirilmesini sağlamak ve ihtisas kredilerinde kredi maliyetlerini azaltmaktır.
- Bu fon 1984 yılı sonunda kaldırılan ihracatta düşük faizli selektif kredi uygulaması ve ihracatı teşvik fonu kredilerinin ihracatçılar açısından doğurduğu kayıpları gidermek için getirilmiş bir önlem niteliğindedir.
- 85/10183 sayılı ihracatı teşvik kararına göre serbest döviz karşılığı ihracatlarını gerçekleştiren ihracatçılar TC. Merkez Bankası, KKDF kararnamesi ve ilgili tebliğ hükümleri çerçevesinde Kaynak Kullanımı Destekleme Priminden yararlanabilmişlerdir.
- 1985 yılında ve 1986 yılının ilk yarısında bu fondan ihracatta vergi iadesine benzer biçimde olmak üzere, ihracı sırasında Destekleme ve Fiyat istikrar Fonuna prim kesilen mallar için %2, diğer malların ihracında ve ihracı sayılan satış ve tesliminde %4 oranında ödeme yapılmıştır. 1986 yılının ikinci yarısından itibaren DFİF'na prim kesilen malların ihracı için ödenen %2 prim tamamen kaldırılmış, %4 prim ise %2'ye indirilmiştir. 1986 yılı sonunda fondan ihracatta prim ödemesi uygulaması tamamen kaldırılmıştır.

Kaynakça

- DTM, **İhracata Yönelik Devlet Yardımları Tebliğleri ve Uygulanma Usul ve Esasları**, TC. Başbakanlık DTM İhracat Genel Müdürlüğü Devlet Yardımları Dairesi Başkanlığı, Ankara 1997.
- Arif Şahin, **İhracata Yönelik Finansman Araçları: Türkiye’de Mevcut Uygulamalar**, 2.Baskı, İGEME, Ankara 1997, s.12.
- HDTM, **Destekleme ve Fiyat İstikrar Fonu Mevzuatı**, Şubat 1990, s.1.
- İmran Er, **Dahilde İşleme Rejimi, Vergi, Resim Ve Harç Uygulaması, Dış Ticaret Eğitim Programı**, 2004.
- www.igeme.org.tr